עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה יד:
כו ב מיי' פט"ז מהל' איסורי ביאה הל' י [טוש"ע אה"ע סימן ה סעיף יא]:
כז ג מיי' פ"ה מהלכות איסורי מזבח הל' ח:
כח ד מיי' פ"ב מהל' בכורות הלכה ה טוש"ע יו"ד סימן שיג סעיף א:
כט ה מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה טו:

תורה אור השלם

1. כל המנחה אשר תקריבו ליי לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי: ויקרא ב יא
2. לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם: ויקרא ו י
3. ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליי ובארצכם לא תעשו: ויקרא כב כד
4. ואיש כי יקריב זבח שלמים ליי לפלא נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו: ויקרא כב כא

אף נשחט על אותו מום רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו [א] את הדם א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ב]הכל מודים [א]במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב [1]לא תעשה חמץ [2]ולא תאפה חמץ במסרס [ב]אחר מסרס שהוא חייב דכתיב [3]ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על כורת הוא חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל [ג]מום בבעל מום ר' מאיר סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי [4]תמים יהיה לרצון ור' מאיר נמי הכתיב תמים יהיה לרצון ההוא למעוטי בעל מום מעיקרא בעל מום מעיקרא [ג] דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה במומם נמי ליתסרי קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו ההוא מיבעי ליה [ד]לכדתניא וכל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהא בו מום מנין שלא [ה]יגרום לו ע"י אחרים שלא יניח בצק או דבילה על גבי האוזן כדי שיבא הכלב ויטלנו ת"ל כל מום [ו]אמר מום ואמר כל מום אמר ר' אמי [ז]הניח שאור ע"ג עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה כמעשה שבת ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב והאמר רבה בר בר חנה אמר

אפי' [ג] ימות. אם לא יקיזו אין מקיזין לו. בפ"ק דפסחים (דף יא.) [ב][מפרש [ד] טעמא דר"י] מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה [ה] מקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום מום ובמקום מום ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דאסר: **הכל מודים.** אע"ג דפליגי במטיל מום אחר מום כגון הכא דאחזו דם דאין לך מום גדול מזה שהרי ימות אפילו הכי מודים במחמץ אחר מחמץ במנחות כלומר כל המסייעין בחימוץ כגון עורך אחר הלש ואופה אחר עורך כולן חייבין: **במסרס אחר מסרס.** אפי' בבהמת חולין דכתיב (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו ואם בא אחד וכרת הביצים והניחן תלויין בכיס ובא אחר ונתקן לגמרי חייב גם הוא: **אם על כורת.** שמניחן תלויין (א) [ו] וילא) חייב על נותק לגמרי לא כל שכן: **כל מום.** כל ריבויא הוא ומשמע דאפי' בבעל מום לא יתן מום אחר: **ורבנן סברי תמים יהיה לרצון.** כתיב ברישיה דקרא ומשמע הכי אותו שהוא תמים ולאוי להיות לרצון בההוא מוזהרנא לך דכל מום לא יהיה בו אבל בבעל מום שרי [ז]: **דיקלא בעלמא הוא.** דלא קדוש [ח] ומאי איצטריך קרא למישרי להטיל בו מום: **הואיל ואסירי בגיזה.** כדאמרי' בפ"ב דבכורות (דף טו.) תזבח) ולא גיזה: **קמ"ל.** דהואיל ונפדו שרי להטיל בו מום אבל קודם פדיון אסור: **לא יהיה.** קרי ביה לא (ב) [ט]יהיה שלא יטיל בו מום. [י] מום לא יהיה בו מלי למיכתב וכתיב כל מום לרבות כולם: **הניח שאור על גבי עיסה.** מנחות: **וישב לו ונתחמצה מאליה חייב.** בהנחה בעלמא: **כמעשה שבת.** כי היכי דמיחייב מניח בשר על גחלים בשבת ונצלה מאליו (ג) חייב: [כ]**כמעשה גלי** [ל] **בשבת.** כלומר הכא חייב בהנחה בעלמא כי היכי דמיחייב בשבת אם היה עושה בו מעשה גלי גמור שהיפך בו דהתם איכא

ותדע דהא מפרש בשמעתין דפליגי במטיל מום בבעל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרינן יקיז אע"פ שעושה בו מום דתמים יהיה לרצון כתיב ובלבד שלא ישחוט עליו דגזרינן דלמא אתי לאערומי ולהקיז אפי' בלא אחזו דם ורבי שמעון מיקל טפי דלא גזר ושרי אף לשחוט עליו אע"פ שעשה מום במתכוין והא דמפרשינן טעמא דר' שמעון במתניתין משום דבר שאין מתכוין היינו טעמא משום דעל כרחיך מתני' לא איירי כעין ברייתא דבמתני' תנן ומכ"מ יקיז ובלבד שלא יעשה בו מום ובברייתא קתני ומכ"מ יקיז אף ע"פ שעושה בו מום אלא היינו טעמא משום דברייתא איירי בשאין לו רפואה אא"כ יקיז במקום שיעשה בו מום כמו באוזן או בגיד שפתים הלכך חשיב הך אחיזת דם כמום והוה ליה כמטיל מום בבעל מום ואפילו במתכוין נמי שרי מאחר דאין לו רפואה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחוט עליו דלמא אתי לעשות בו מום כשיש לו רפואה בענין אחר ורבי שמעון לא גזר אבל במתני' כשיש לו רפואה בהקזת הגוף שאין עושה מום ואפי' הכי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום שעושה בו מום ורבנן שרו במקום שאין עושה בו מום דלא גזור רבי שמעון אומר יקיז אע"פ שעושה בו מום כלומר אף במקום שיכול לבא לידי מום [י] ולא שיהא פסיק רישיה ושרי דר' שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר והשתא ניחא ההיא דפ"ק דפסחים (דף יא.) דמייתי התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מום אתי למיעבד במקום שעושין בו מום ורבנן כל שכן דלאי לא שרית ליה אתי למיעבד והשתא מה צריך לטעמא דרבנן הוא"ל דרבנן שרו משום דאפילו מטיל מום במתכוין ליכא איסורא דאורייתא כדדרשינן תמים יהיה לרצון אלא היינו טעמא כדפרישית דהתם איירי בשיש לו רפואה ע"י הקזת הגוף שאין עושה בו מום וקלא קשיא מתורת כהנים דדריש התם קראי ומייתי עלה פלוגתא דמתני' דהוה ליה לאיתויי פלוגתא דברייתא והכי איתא בפרשת אמור אל הכהנים תמים יהיה לרצון אין לי אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו יכול נפל מן [כ] הגג או נשבר יהא עובר עליו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מכאן אמרו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לג.): **הכל** מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב. הקשה הרב רבינו יעקב מאורליינ"ש מהא דאמרינן פ"ק דע"ז (דף יג.) (גמרא עיר שיש בה עבודת כוכבים) גבי מקדיש בזמן הזה דקאמרינן נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה ופריך ונישוייה גיסטרא ומשני רבא שנראה כמטיל מום בקדשים ופריך נראה מטיל מום מעלייא הוא ומשני [ל] כאן בזמן שבית המקדש קיים כו' ופריך וליהוי כמטיל מום בבעל מום לאע"ג דלא חזי להקרבה אסור ומשני בעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה לדמיה חזי לאפוקי הכא דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה והשתא הרי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה וחייב וי"ל דבזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מיחייבי טפי כדאמר הכא דאפילו מאן דפטר מטיל מום בבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחייב: **להביא** נותק **אחר** כורת. פי' בקונטרס בא אחד וכרת את הביצים והניחם תלויים בכיס ובא אחר ונתקן לגמרי ולי אפשר לומר כן דבבכורות פרק על אלו מומין (דף לט:) אמרינן דנתוק וכרות לא הוו מומין פירוש משום דאיתנהו בכיס ונראה דכורת היינו [מ] שכרתו ממקום חיבורו ולא שנכרתו לגמרי: **אלא** למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונם. הוה מצי למימר למעוטי בזמן הזה דחשיב ליה בפ"ק דע"ז (דף יג.) נראה בעלמא ושמא לא צריך קרא להכי [נ]: **אמר** מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל ותימה דבריש אלו עוברין (פסחים מג.) דפריך ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הנשים כי כל לרבות עירובו וכי תימא רבי אליעזר לא דריש כי כל והתניא כו' מאן שמעת ליה דדריש כל כל ר' אליעזר מאי קושיא הא איכא תנאי טובא דדרשי כל וכן ר' עקיבא בפרק התערובות (זבחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קשיא ליה התם דלא משתמיט תנא בשום דוכתא [יא] [ס] [סיסבור] לתערובת חמץ בכרת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן התם כל יש מקומות דדרשינן כגון במרובה (ב"ק דף סג.) דאמר כל רבויא הוא ובפרק ב' דסוכה (דף כז:) דריש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל יושבין בסוכה אחת ור' יהודה דריש הכא כל מום למטיל מום בבעל מום לא דריש התם כל בריש אלו עוברין (פסחים דף מג.) ובפרק קמא דכריתות (דף ד:) נמי דריש ר' יהודה כל דם לכך נראה דהתם כולה כדבר שאין סברא לרבות כגון עירובו וכגון נשים משום היקש וכגון מקלתו דבל תקטירו הני דוקא שייך למות ועל זה קאמר כמאן כר' אליעזר דדריש כל לרבות דבר שאין סברא לרבות ועל זה נמי קאמר ורבנן כל לא דרשי לרבות דבר שאין סברא לרבות [ע]: **הניח** שאור על גבי עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה. ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשייה כגון לישה ועריכה ואפייה וקיטוף הכי נמי לא תעשה קרינן ביה: **ומעשה** שבת בי האי גוונא מי מיחייב בו'.[יב] אע"ג דהדביק פת בתנור מיחייב התם משום דדרכו לאפות [פ] כולו אבל כאן כשאדם מניח לפת שאור שלם ע"ג עיסה אין דרכה להתחמץ כולה אלא אותו צד לחודיה שנוגע בשאור ואותו צד עצמו אין דרכו להתחמץ חימוץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נוקשה) דדמי למאכל בן דרוסאי לפיכך מדמי לה מעשה גלי של שבת דהיפך בו חייב לא היפך בו פטור דלכל בצד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא: ואם

מוסף רש"י

אף נשחט על אותו מום. דסבר ר"ש דבר שאין מתכוין מותר (ברכות לג.). **אפילו מת אין מקיזין לו.** ואפילו במקום שאין עושין בו מום דיכול לאחור ולהתרפאות סמכה, והכי מפרש בפ"ק דפסחים מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום אתי למיעבד במקום שעושה בו מום (שם). **הכל מודים.** רבנן נמי, אע"ג דפליגי בבכור שאחזו דם דלא הוי מתקיז דם הוי מטיל מום בבעל מום דאין לך בעל מום גדול [illegible] שהרי ימות, [illegible] מודו במנחות שהמחמץ אחר מחמץ, כגון אם לא האחד בחימוץ ואפאה אחר, שניהם חייבין דכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ (שם ב). ודרשינן במנחות (דף נה:) אפייה בכלל עשייה היתה ולמה יצאת לומר לך מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אף כל מעשה יחידי (בכורות לג:). והכל מודים שאם הראשון בחימוץ ובא השני ועריכה בחימוץ והשלישי אפאה, כולם חייבין (שבת קיא.). **במסרס אחר מסרס.** בבהמת חולין נמי, אם כרת האחד הבילים ועדיין הם בכיס ובא חבירו ונתקן מן הכיס והשליכן שניהם חייבין (בכורות שם). **אם על כורת הוא חייב.** שאינו נותקן לגמרי אלא חותכן ותלויין בכיס (שבת קיא.) דכתיב כתותיה ובארצכם לא תעשו **על נותק.** שנותקו והשליכו לא כל שכן (בכורות לג:). **מטיל מום בבעל מום.** כגון הא בכור שאחזו דם כל מום לא יהיה בו. וקרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל מום, ומדהוה ליה למיכתב מום וכתיב כל מום לרבות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום אחר **ורבנן סברי.** דרשינן תוליה קרא תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו, דמשמע תמים הראוי לרצון אמרתי לך דכל מום לא תטיל בו, אבל בעל מום לא, ורבי יהודה סבר כר"מ ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מום אטו מקום שעושין בו מום בבעל מום מעיקרו. קודם שהקדישה היה בו מום במומם נמי ליתסר. להטיל בו מום (שם לג: ולד:). **אין לי אלא שלא יהיה בו מום.** לא יהיה קרי ביה לא יהיה (ביצה כז:). **אמר מום ואמר כל מום** ת"ל מום. אי כתב מום ולא כתב כל, לא היה לי לאסור גרמא אלא נתינת מום ממש, אבל עכשיו אסר מום לאסור נתינת מום ממש ואמר כל מום לאסור גרמא (שם).

מסורת הש"ס

א) שבת קיא. בכורות לג: ע"ש, ב) [ביצה כז: בכורות לג:], ג) בכורות [illegible] אחר מום ואחר כל מום [illegible], ד) [illegible], ה) [illegible] ו) יהיה [illegible] [illegible]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם על וכו' תלויין חייב כל"ל ותיבת וילא נמחק: (ב) ד"ה לא יהיה קרי ביה לא יהא שלא: (ג) ד"ה כמעשה שבת וכו' ונצלה מאליו ה"ד הכא נמי חייב:

רבינו גרשום

אף נשחט על אותו מום. דקסבר דמקיז אף במקום שעושה מום וישחטו [אותו] על מום שנעשה בכוונה ויאכל כלו להכהנים: במחמץ אחר מחמץ. היינו אופה אחר עורך: אם על כורת הוא חייב. שעדיין נשתיירו בו מקצת ביצים: על נותק לגמרי. לא כ"ש: לא נחלקו אלא כמטיל מום בבעל מום. דדאי בכור שאחזו דם היינו בעל מום: ורבנן סברי תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו. כלומר כשהוא תמים יראה לרצון אסור להטיל בו מום: [ההוא] למעוטי בעל מום מעיקרו. שנולד במומו דאין אסור להטיל בו מום. סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כדאמרינן בפרק הלוקח עובר פרתו של נכרי וכל שקדם הקדשם את מומן וכו': אמר מום. כלומר יכול למימר מום ואמר כל מום לרבות:

שיטה מקובצת

א) תיבות את הדם נמחק: ב) דיקלא בעלמא הוא, תימה בפ"ק דע"ז (דף יג) דפריך וליהוי כמטיל מום בבעל מום מאי פריך הא ליכא למ"ד בבעל מום מעיקרו ובזמן הזה בעל מום מעיקרו הוא ואומר הר"ב דלא דמי דהתם נמי חשיב ליה כבעל מום משום דלא חזי להקרבה מ"מ קדושת הגוף חלה עליו לדין מועל אחד מועל אבל הכא דבעל מום מעיקרו לא חל עליו קדושת הגוף כלל הוי טפי דיקלא בעלמא. תוה"ח: ג) אפילו מת: ד) מפרש מהוך: ה) שרית ליה במקום: ו) תיבת ויצא נמחק: ז) שרי א), בבעל מום מעיקרא שנולד מומו עמו בההוא כותי להטיל בו מום: ח) קדוש ואמאי: ט) מום. אמר מום, כלומר מום לא: י) צלי דשבת ואות ב' נמחק:

יא] דוכתא למימר: יב] אע"ג דהדביק פת בתנור [מיחייב], ה"מ [התם משום] דדרכו לאפות בכך אבל הכא אין דרך לחמץ רק לאותו צד של צד השאור ואותו הוי כנוקשה ודמי כמאכל בן דרוסאי כמו מעשה גלי דשבת דלא הפך פטור דכל מאכל דרוסאי מצד אחד פטור דלאו כלום הוא. גליון:

א) נראה שכוונתו לבניה דברי הס"ד ואח"כ מה"ד בעל מום מעיקרא וכו'.